

Ir. SOMOGYI Manó, Br. D. J., a magyar sociálpolitika úttörője, Társadalompolitikai közlemények 1904; PÁNDI Pál, „Kísértetjárás” Magyarországon, 1–2, 1972. O. L.

DERECSKEI Ambrus (Derecske?, 1550. ?–Várad, 1603. ?): református egyházi író. 1576-tól Wittenbergben tanult. Valószínűleg rögtön hazatérése után, de legkésőbb 1582-től váradi másodpap, 1587-től elsőpap, egyúttal 1597-től bihari esperes. Prédikációs kötete jelentős a m. biblia magyarázat fejlődésében.

M. Az szent Pal apostol levele, melyet irt az romabeli keresztyeneknek, magyar prédikációkra [...], Debrecen, 1603.

Ir. ZOVÁNYI Jenő, ~, ProtSz 1883; uő, Kisebb dolgozatok a magyar protestantizmus történetének közéből, Sárospatak, 1910. H. J.

DERÉKI Antal (Bánfalva, 1849. máj. 1.–Bp., 1931. dec. 28.): színműíró, színész, újságíró. Népszerű komikus, rendező és színházigazgató volt. Kb. 35 eredeti és általa fordított népszínműve, vígjátéka és drámája került színre vidéki színházakban és a Budai Színkörben. 1909-ben a Székelyudvarhely, 1909–11-ben a Napló c. lapot szerkesztette. Szegényházban halt meg.

M. Búzavirág, [bem.], 1884; Eleven ördög, [bem.], 1885; Gábor Áron a székely ágyúhős, elb., Székelyudvarhely, 1898; Pálacs színészek. Emlékeimből, 1914; Vándor komédiások. Visszaemlékezések, 1922.

Ir. W. M., ~ félszázados jubileuma, Mo 1917. dec. 29.

Gy. K.

DERÉKY Pál (Bp., 1949. ápr. 27.): irodalomtörténész. 1964-ben szüleiivel Ausztriába költözött. 1980-ban doktori címet szerzett a bécsi egyetemen. 1980–1990 között a bécsi egyetem finnugor tanszékén tanított. 1971–73-ban a Velencei Melence, 1983–86-ban a Mi újság társkiadója.

M. Magyarok Ausztriában és Nyugat-Németországban, beszélgetések, Bécs, 1984; Festschrift für Károly Rédey zum 60. Geburtstag, Bécs-Bp., 1992; A vasbeton torony költői. Magyar avantgárd költészet a 20. század második és harmadik évtizedében, 1992.

Ir. SZÁSZ Judit, Két világ közt, ÚjLátóh 1987. N. Cs.

DERÉNYI Mária; Drasenovich (Pécsbányatelep, 1907. dec. 28.–Bp., 1979. máj. 5.): irodalomtörténész. 1934-ben doktorált a pécsi

egyetemen. 1944-ig nagykanizsai, szegedi, győri leánygimnáziumokban tanított.

M. Zrínyi Miklós könyvjegyzetei, Pécs, 1934.

O. G.

DERERA Mihály (Bp., 1953. okt. 31.): író, könyvkiadó. Bp.-en érettségizett 1972-ben. Az ELTE m. szakán 1980-ban tanári, 1984-ben az uráli nyelvtudományokból doktori oklevelet szerzett. 1972-től a tévéhíradó szerkesztője, 1986-tól az Alfa Ipari Vállalatnál dolgozott. 1989-től a DFC Kiadót, 1991-től a Typopress Kft-t vezeti. Több rádiójátékot írt, részben gyermekdarabokat. Szépirodalmi köteteket válogat és szerkeszt (*Fregatt az üvegben*, 1986; *Aranyfillérek*, 1989. stb.). *Szárnyas istenkék, földi bálványkák* (1982) c. kötetében vogul mondákat dolgozott fel. Z. J.

DÉRI Gyula; Leidenfrost (Debrecen, 1854. okt. 21.–Bp., 1919. febr. 4.): író, újságíró. Debrecenben jogot, Bp.-en műegyetemet végzett. 1875. jan.–okt. között a Debreceni Ellenőr, 1878. dec.-től az induló Pesti Hírlap, 1880-tól az Egyetértés belső munkatársa, 1883. aug.-tól a Nemzeti Újság főszerkesztője, 1884-től a Budapesti Hírlap rovatvezetője, 1886-tól a Budapesti Újság, 1889-től a Budapesti Hírlap vezércikkírója, 1890-től újra az Egyetértés munkatársa. 1892-től a Telefonhírmondó, 1901-től haláláig a Társadalmi Szemle szerkesztője volt. 1908-tól tisztviselő a kultuszminisztériumban. Széles körű tevékenységet fejtett ki a népművelés, a munkásgimnáziumok szervezése érdekében.

M. Aki nem tudott lemondani, 1–3, r., 1886; Forgószélben, elb., 1897; Az első sztrájk, elb., 1901; Sírbolt a bálteremben, r., Cleveland, 1902; A magyar ellenzéki hírlapírás története, 1905; A cigányok Európában, 1–3, 1908; Petőfi Zoltán élete, 1909; A Magyar University Extension, 1–10, 1901–10.

De. K.

DERNSCHWAM, Hans (Brüx, 1494. márc. 23.–Körmöcbánya?, 1568. ?): útleíró. 1507–10-ben Bécsben, Prágában, Lipcsében tanult, majd a Thurzó-Fugger kereskedőház alkalmazottja. 1528–29-ben Erdélyben a sóbányák felügyelője. A bányák helyzetéről szóló jelentéseiben korának eseményeiről is beszámolt. Római kori feliratokat gyűjtött. Legfontosabb műve töröko-i utazásairól beszámoló naplója. Könyvtárkatalógusa

(1552) szerint a 16. sz.-ban Zsámboki Jánosé mellett az övé volt a legnagyobb mo.-i gyűjtemény.

M. Inscriptiones Romanae e lapidibus in territorio Hungariae et Transylvaniae annis 1520–30. (ms., Osztrák Nemzeti Könyvtár); Bericht über den Siebenbürgener Salzbergbau um 1528, kiad. STRIEDER, Jakob, Ungarische Jahrbücher 1933; Geschichte des ungarischen Reichs und seiner Nebenländer, kiad. ENGEL, Johann Christian, Halle, 1797; Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553–55), kiad. BABINGER, Franz, München–Lipce, 1923; Catalogus Librorum, kiad. BERLÁSZ Jenő, Adattár 12, 1984; Erdély, Besztercebánya. Törökországi útinapló, kiad. TARDY Lajos, 1984.

Ir. BABINGER, Franz, Konstantinápolyi rovásfírási magyar nyelvemlék 1515-ből, Ethn 1913; uő, ~ und seine Reisebericht, Die Erde 1914; uő, Der mährische Humanist Stephan Taurinus und sein Kreis, Südostforschungen 1954; BERLÁSZ Jenő, ~ könyvtára, MKsz 1963; HERMANN Zsuzsanna, ~ könyvei között, EK Évk 1968. M. I.

Dersi Biás-énekeskönyv (1769): alkalmi versek, köszöntők 132 levél terjedelmű gyűjteménye. Feltehetően a kolozsvári unit. kollégiumhoz tartozó diák v. tanító szerzőknek az év ünnepeit köszöntő verseit és prózai üdvözléseit foglalja magában. 127 verséből 12 latin nyelvű. Érdekes darabja egy párbeszéd, lakodalmi vers. A kolozsvári egyetemi könyvtár őrzi.

Ir. KISS József, ~, NéprK 1958; STOLL 1963. Vg. I.

DERSI SIMÓ István (Városláza, 1680 k.–Torda, 1719. máj. 6.): vers- és drámaíró, unitárius iskolamester. Unit. lelkész fia; Tordán, Kolozsvárt tanult. 1705-től iskolamester Bágyonban, 1711-től Tordán. Írásai közül csak az 1713-ban Tordán játszott *Vir regius* [...] c. dráma nyomtatott programja maradt fenn.

Kiad. RMDE 18, 1, 1989. Vg. I.

DERSI Tamás (Bp., 1929. júl. 23.–Bp., 1975. dec. 4.): sajtótörténész, irodalomtörténész, újságíró. 1947-ben érettségizett Bp.-en. Az MTI tudósítója, 1953-tól az Új Világ c. hetilap munkatársa. 1950–54-ben az ELTE BTK-n tanult. 1955–56-ban a Színház és Mozi c. hetilap, majd az Esti Hírlap munkatársa volt.

M. A rejtélyes doktor. Mikes Lajos és az Est lapok, tan., 1965; A publicista Kun Béla, tan., 1969; Thália magyarul, tan., 1971; A századvég katolikus sajtója, tan., 1973; Századvégi üzenet, tan., 1973; A magyar sajtó képes-

könyve, 1973 (Szántó Tiborral); Sajtó és irodalom a felszabadulás utáni években, tan., 1975; Illés Endre, kismonográfia, 1977.

Ir. RÓNAY László, ~, A rejtélyes doktor, Kr 1965; HEGEDŰS Géza, ua., Kort 1967; PÉTER László, ~, A publicista Kun Béla, Itk 1971; KÖRÖSPATAKI KISS Sándor, Színházról – többféleképpen, Kort 1972; BERKES Erzsébet, ~, Thália magyarul tanul, Kr 1972; LŐRINCZY Huba, ~, Századvégi üzenet, Itk 1974; SZEKRÉNYESY Júlia, Sajtótörténet, kívülről, ÉI 1974. 3. sz.; SZABOLCSI Miklós, ~, Itk 1975. Fe. K.

DERVARICS Kálmán Elek, egyházasszükk (Gutorföld, 1827. jún. 5.–Alsólendva, 1904. ?): író, politikus. A középiskolát Varasdon végezte, majd a győri akadémián tanult tovább. 1847-ben belépett a hadseregbe, 1848–49-ben az alsólendvai nemzetőrség főhadnagya. 1852–54-ben Alsólendván szolgabírói segédbíró, 1861-től tanácsjegyző, 1868–71-ben bíró, 1872-től aljárásbíró volt. 1893-ban nyugdíjazták. Zrínyi állítólagos meggyilkolásáról szóló értekezése a korabeli középosztály gondolkodásmódjának, álltörténelmi mítoszképzésre való hajlamának dokumentuma.

M. Történelmi beszélyek, Pest, 1869; Gróf Zrínyi Miklós, a költő halála 1664-ben. Történelmi cáfolat, Szombathely, 1881; Szent János. Történelmi beszély, Nagykanizsa, 1893; Egyházasszükk. Történelmi beszély, 1903.

Ir. BENE Sándor–BORIÁN Gellért, Zrínyi és a vadkan, 1988. Cs. V.–Bn. S.

DÉRY István; *Mráz* (Szekszárd, 1792. ?–Diósgyőr, 1862. jan. 8.): színész, színműfordító. 1808-ban Pesten színész. 1813-ban feleségül vette Széppataki Rózát. 1815-től feleségétől megválva, Vida László törteli birtokán gazdatiszt, 1821-től Miskolcon ismét színész lett. 1833-ban Egerben, majd Budán játszott. Ezután koronauradalmi tisztartó Tarcalon, Miskolcon, Diósgyőrről. 1847-ben, miután felesége visszavonult a színpadtól, visszatért hozzá. Számos színdarabot fordított, köztük Schiller *Stuart Mária*-ját; hatnak kézirata az OSZK Színház-történelmi Tárában található.

Ir. Déryné naplója, 1–3, [1900]. Ce. M.

DÉRY Tibor (Bp., 1894. okt. 18.–Bp., 1977. aug. 18.): író. Zsidó eredetű nagypolgári családban született, apja, D. (Deutsch) Károly ügyvéd, anyja, Rosenberg Ernesztin